

Új adatok a Mecsek nagylepke faunájához (1.) New data to the Macrolepidoptera fauna of the Mecsek Mountains, No. 1 (Lepidoptera: Geometridae & Noctuidae)

Fazekas Imre

Abstract – Fazekas, I.: New data to the Macrolepidoptera fauna of the Mecsek Mountains, No. 1 (Lepidoptera: Geometridae, Noctuidae). – *e-Acta Naturalia Pannonica* 2 (3): 199–208. – Results of Macrolepidoptera collectings in Mecsek Mountains between 2008–2011 are presented. The Mecsek Mountains are located in south-west Hungary approximately 150 km from Budapest on the northern edge of the city of Pécs. Locality and biology data of 6 Geometridae and Noctuidae species in South Hungary (Mecsek Mts): *Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767), *Eupithecia sinuosaria* (Eversmann, 1848) *Laspeyria flexula* ([Denis & Schiffermüller], 1775), *Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808), *Dryobotodes eremita* (Fabricius, 1775), *Epilecta linogrisea* ([Denis & Schiffermüller], 1775). *Eupithecia sinuosaria* new to the fauna of the Transdanubian Hills and Mecsek Mts. The habitat is described and a photograph of each species and distribution map are included. With detailed English summary and 13 figures.

Key words – Lepidoptera, Geometridae, Noctuidae, *Rhodometra sacraria*, *Eupithecia sinuosaria*, *Laspeyria flexula*, *Helicoverpa armigera*, *Dryobotodes eremita*, *Epilecta linogrisea* faunistic survey, biology, distribution, Mecsek Mountains, Hungary.

A szerző címe – Author's address: Fazekas Imre | Regiograf Intézet [Regiograf Institute] | H-7300 Komló, Majális tér 17/A. E-mail: fazekas@microlepidoptera.hu

Bevezetés – Introduction

A Mecsek vidékén az ismert Macrolepidoptera fajok száma 949 (Fazekas 2006), s közöttük szép számmal találunk olyan taxonokat, melyeket ez idáig csupán egy-két lelőhelyen gyűjtöttek; a relatíve jól kutatott helyvidéken lokálisak, s igen ritkák. Ilyen fajok a *Rhodometra sacraria*, a *Laspeyria flexula*, a *Helicoverpa armigera*, a *Dryobotodes eremita* és az *Epilecta linogrisea*. Az *Eupithecia sinuosaria* új faj a hegységben, sőt ez idáig a Dél-Dunántúlon is ismeretlen volt. Magyarországi elterjedését még nem elemezték. A következő években folyamatosan hírt adok egy-egy kevésbé ismert vagy új mecseki faj elterjedéséről, biológiájáról.

Rövidítések a szövegben: JMJB = Jász Múzeum Jászberény; MTM= Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest; RIK= Regiograf Intézet, Komló.

Rhodometra sacraria (Linnaeus, 1767)
(Geometridae)

Phalaena (Geometra) sacraria Linnaeus, 1767, Systema Naturae (edn 12) 1: 893

Új adat – New data: Komló, Hasmány-tető, 2008. 08.13., leg. Fazekas I. (in coll. RIK).

Korábban a Mecsek vidékén csak Kisvaszaron, és a Pécsi Tudományegyetem kertjében fogták (Fazekas 2006: leg. Balogh I. et Uherkovich Á.). Kovács (1965) szerint észak-afrikai, kis-ázsiai és dél-európai faj, melyet csak a Duna-Tisza közén valamint a Dunántúl keleti és déli tájain figyeltek meg néhányszor a nyár második felében. A szerző ebből azt a következtetést vont le, hogy az első nemzedék magyarországi hiánya arra utal, hogy a faj nem honos az országban.

Hausmann (2004) szerint egy „Distribution: cosmopolitan, migrant.”. Hausmann elterjedési térképe alapján a faj migrációja során Európában északon eléri Dél-Skandináviát, nyugaton Skóciát és Írországot. Gyűjtötték még közép-ázsiai hegyvidékeken, Mongóliában, Kínában, de előkerült Dél-Afrikában, Madagaszkáron sőt a közép-amerikai San Salvadorban is.

Summary: Migrant and cosmopolitan species in Hungary. *R. sacraria* is a rare species with very isolated populations in Mecsek Mountains. New habitat in Mecsek Mts: Illyrian beech and oak-hornbeam woodlands. This is a sylvan environment in a residential area, effectively a sylvan clearing, where there are private gardens and small orchards. In the immediate neighbourhood,

1. ábra. A Mecsek és környéke (zöld folt)

Fig. 1. The Mecsek region in Hungarian Atlas (green spot)

2. ábra. *Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767)

Fig. 2. *Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767)

there are forests of beech and oak. Up to the year 2000, there was intensive coalmining in the area. Intensive industrial activity characterized the country for nearly 150 years, but the mines were closed in 2000 and recultivation began. *R. sacraria* occurs very locally in Great Hungarian plain, and sporadically in some habitats of Transdanubian area. A xerothermophilous species, in Hungary the typical habitats where the moths fly are open sand steppes and lowland dry degraded grasslands, on secondary in rock- and slope steppes. First Hungarian data of this species were summarized by Kovács (1965): Migration flights mainly across south-west Transdanubia and of the Da-

nube valley. First generation unknown in Hungary, immigrants have been recorded in Hungary from July to August.

Eupithecia sinuosaria (Eversmann, 1848)
(Geometridae)

Larentia sinuosaria Eversmann, 1848, Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou 21 (3): 230.

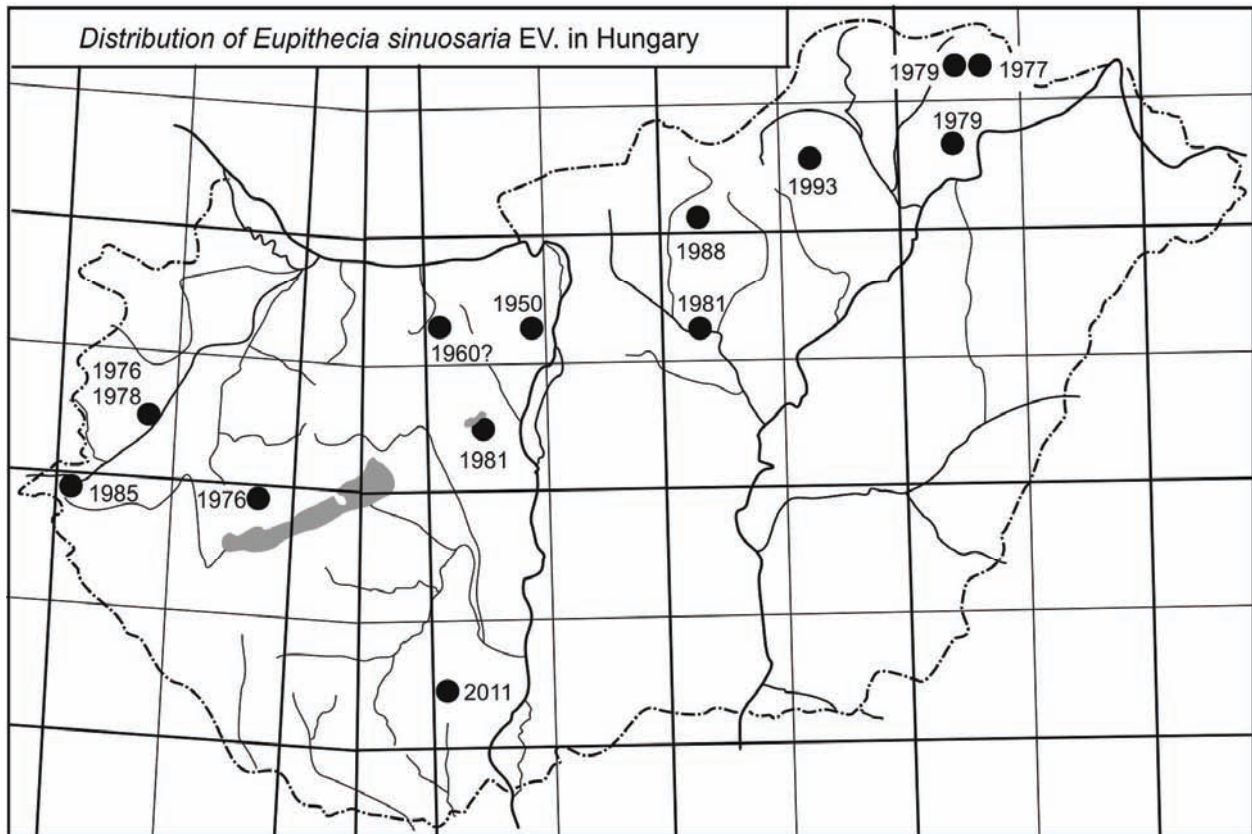
Új adatok – New data: ♀, Mecseknádasd, 2011. VII.11. leg. Fazekas I., (in coll. RIK).

További publikált, illetve magyar gyűjteményekben lévő bizonyító példányok:

– ♂, Nemesgulács, 1976.VI.6. leg. Fazekas I. et gen. prep. No. 1107. (Fazekas 1980); – ♂, Tanakajd,

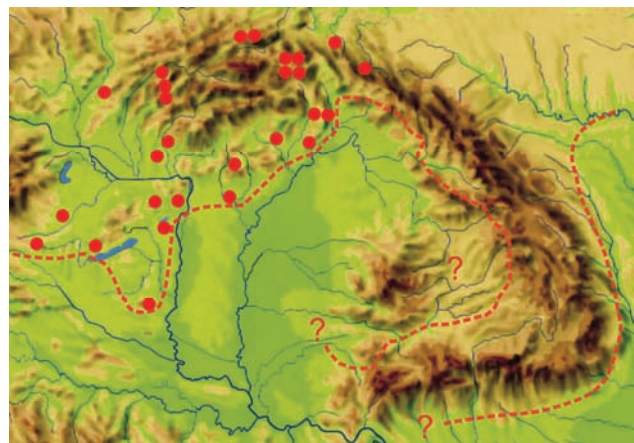

3. ábra – Fig. 3. *Eupithecia sinuosaria*, ♀, Mecseknádasd, 2011.VII.11. leg. Fazekas I.

4. ábra. Az *Eupithecia sinuosaria* lelőhelyek Magyarországon a gyűjtési évszámokkal
Fig. 4. Localities of *Eupithecia sinuosaria* in Hungary with collected dates of years

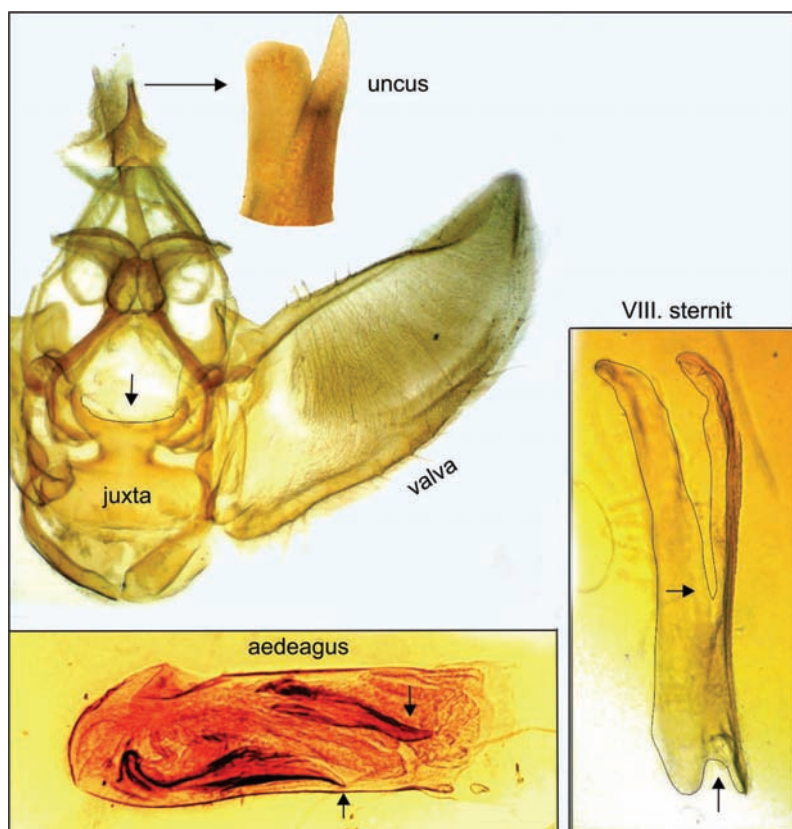
5. ábra. Az *Eupithecia sinuosaria* elterjedése a Kárpát-medencében
Fig. 5. Known distribution of *Eupithecia sinuosaria* in Carpathian Basin

1976.VI.27; ♀, 1978.VII.03., leg. et coll. Herczig B.; – 1 ex, Jászberény, 1981.VI. 21. leg. Buschmann F. (in coll. MTM: Buschmann írásbeli közlése valamint Buschmann 1984); – 1 ex, Agárd, kert. 1981-.07.05. leg. Petrich K., (in coll. MTM: Petrich írásbeli közlése valamint Petrich 2001); – ♂, Szalafő, 1985.07.05. leg. Fazekas I. (in coll. RIK); – 2 ex, Mátra-hegység, Fallós-kút [Mátraszentimre], 1988. VIII.1., leg. Buschmann F. (in coll. JM]b); – ♀, "Budapest, Budai-hegység, Virányos, 1950.VIII.1., leg. Lengyel Gy."; gen. prep. No. Vojnits A. 15788. (in coll. MTM); – ♀, Rostalló, Zempléni-hg., égeres patak völgy, 1977.VII.23–26, leg. Ronkay L. (in coll.

MTM); – ♀, "Garadna, 490422 Wirth" (in coll. MTM); – 1 ex "Hejce, exp." (potroh nélkül) (in coll. MTM); – ♂, N Hungary, Bodrogszegi, 1979.VI. 25–30, light-trap, Dr. P. Gyulai, Hungary (in coll. MTM); 1 ex, „Várgesztes”, Kovács Lajos († 1972) kézirat feljegyzése az 1960-as évekből, pontos dátum nélkül. Megjegyzés: az „ex” jelzésnél a példány ivari adata bizonytalan (4. ábra).

A Kárpát-medence szlovákiai területein a következő lelőhelyekről ismert (5. ábra): Kúty, Mochovce, Trenčianske Sabinov, Komarany Bk., Štefanová, Gaderská dolina, Zverovka, Čingov Rh. (Reiprich, Okáli 1989); Dobšiná (7188), 8.7.1981

6. ábra.

Eupithecia sinuosaria, ♂ genitalia,
H-Nemesgulács, 1976. VI. 26.
leg. et gen. prep. Fazekas, No. 1107

Fig. 6.

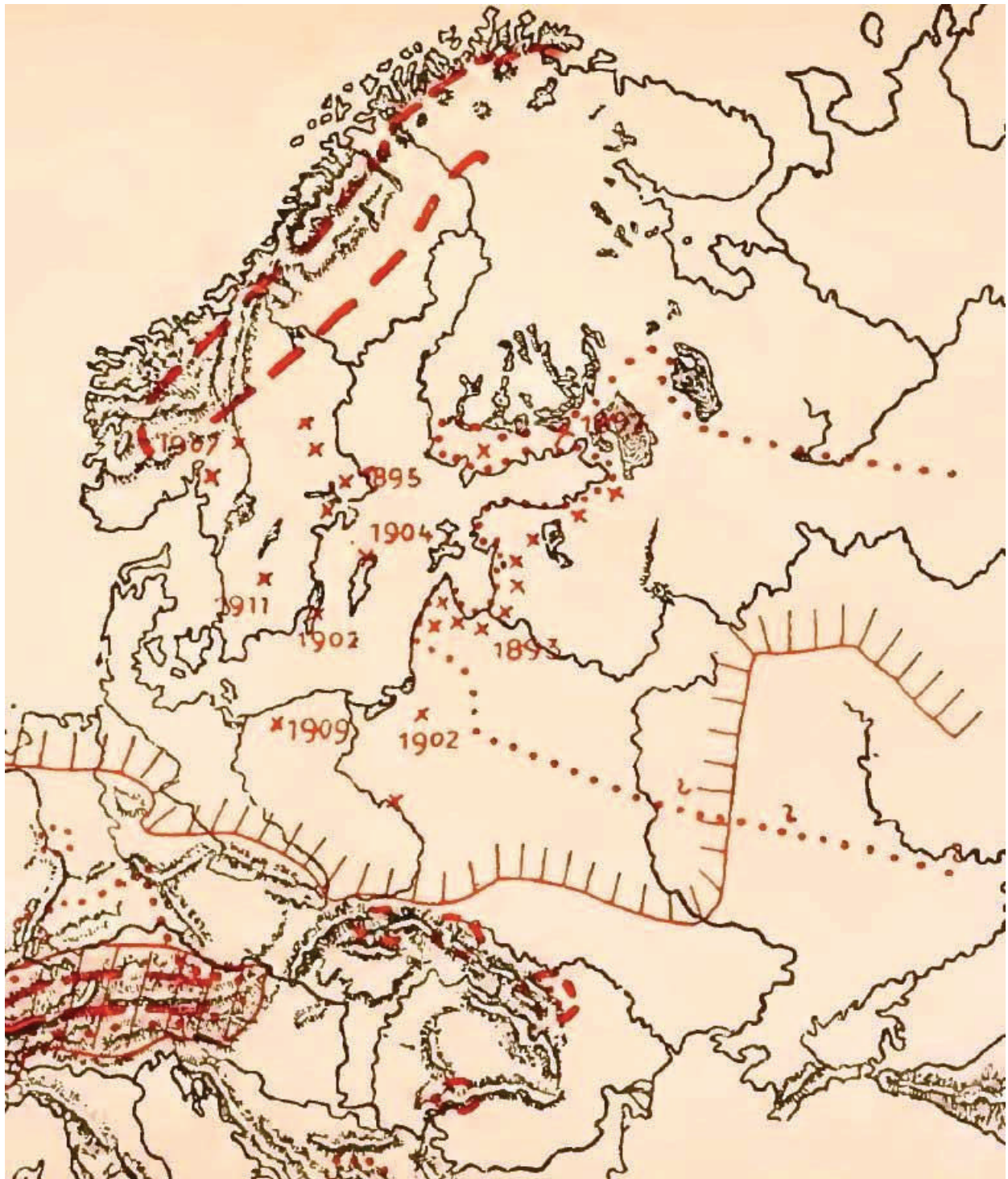
♂ genitalia of *Eupithecia sinuosaria*,
H-Nemesgulács, 26. VI. 1976,
leg. et gen. prep. Fazekas, No. 1107

Novoveská Huta (7089), 30.7.1995 (leg. et coll. Z. Tokár); Klak (7077), 7.VII.2006 (leg. et coll. Ignac Richter); Orava - Nižná (6683) - 11.VI.1981, 1.VI.1984, 7.VI.1985 Orava-Suchá Hora (6684) - 24.VI.1983 (leg. et coll. Ivan Richter); (Léva felett) Hronské Kľačany (7777), 15.VII.1999 (leg. et coll. Kosorín); Spišská Nová Ves (7089) Oravice (6684) (leg. et coll. A. Reiprich); 2 ex Lehota pod Vtáčnikom (7377), 18. 6. 1988, 28: 6. 1988 leg. et coll. L. Srnka. Megjegyzés: a szlovákiai adatok összegyűjtésében Pastorális Gábor (SK-Komárno) volt segítségemre.

Mironov (2003) európai *Eupithecia*-kat is feldolgozó monográfiája Magyarországról többnyire igen hiányos, vagy teljesen tévesen ábrázolt térképeket közölt. Ennek az egyik tipikus példája az *E. sinuosaria*. Miközben rendelkezésére álltak hiteles magyar publikációk a fajról (Kovács 1953, Fazekas, 1980, Buschmann 1984, Vojnits et al. 1993, Petrich 2001), azokat a szerző egy kivételével (Ronkay & Szabóky 1981) teljesen figyelmen kívül hagyta. Ezekre a térképekre vonatkozó anomáliákra, több faj esetében is (pl. *Eupithecia inturbata*, *E. immundata*, *E. expallidata*) egy korábbi munkámban már rámutattam (Fazekas 2006: p. 206, 7. ábra).

A történelmi Magyarország első *Eupithecia sinuosaria* példányát Balogh Imre (1943) gyűjtötte lámpán, a Rozsnyó melletti Pozsáló vagy Ökörhegyen, 1942. július 7-én, kb. 1000 m magasságban. A trianoni határokon belül, az első magyarországi adatot Kovács (1953) közölte Hejce környékéről. Magam 1976-ban gyűjtöttem Nemesgulácson (Fazekas 1980). Újabb lelőhelyét Ronkay és Szabóky (1981) találta meg a Zempléni-hegységben (Rostalló). A szerzők xeromontán faunaelemnek tekintették és megállapították, hogy „In the Carpathians it lives in rocky grasslands and rocky forest”. Ezt követően Buschmann (1984) is rábukkant az alföldi Jászerényben. Kimutatták a Bükk hegységből is (Vojnits et al. 1993) sőt Petrich (2001) is megfogta fénycsapdával a Velencei-tó partján lévő üdülőjének kertjében (Agárd). Az európai habitatok ismeretében az *E. sinuosaria* nem tekinthető „xeromontán” faunaelemnek.

Az előbbi adatok csupán a publikált példányok előfordulásáról tudósítanak, s ezek alapján semmiképpen nem lehet felvázolni az *E. sinuosaria* Kárpát-medence belső területein lezajlott kolonizációjának kronológiáját, csak a gyűjtési dátumokat tudjuk rögzíteni.

7. ábra. Az *Eupithecia sinuosaria* megjelenése Európában Warnecke (1919) szerint

Fig. 7. Known distribution of *Eupithecia sinuosaria* in Europe according to Warnecke (1919)

A szibériai faunaelemnek tekintett *Eupithecia sinuosaria* nyugati areavonala 1875-ben még Szentpétervár térségében húzódott (de Lattin 1967). A későbbi évtizedekben, majd a XX. század elején és közepén, nyugati irányú kolonizációjára lettek figyelmesek, ami felkeltette a kutatók figyel-

mét (Warnecke 1915, 1919, Cleve 1970, Rézbányai & Whitebread 1987, Rézbányai 1989, Rézbányai-Reser et al. 1998). Warnecke (1919) térképe szerint a szibériai *E. sinuosaria* az 1890-es években érte el Skandináviát. Mintegy 100–110 év után Mironov (2003: p. 192) areaképén már lokális Angliában,

gyakori Közép-Európában (kivéve Magyarországot), a Kárpátok keleti vonulataiban, s egy leelőhelye ismert a romániai Dobrudzsában. Az európai kolonizációs korridorok csupán hipotetikusak.

Rezbanyai-Reser (1989: p. 44., Abb. 3) térképe szerint az *E. sinuosaria* 1932-ben érte el Dél-Lengyelországot, 1943-ban (helyesen 1942-ben) a Magyarországgal szomszédos kelet-szlovák területet. Már jóval korábban (1935) észlelték Ny-Ausztriában. Magyarországi betelepülésének időpontja teljesen bizonytalan. Csak az látszik biztosnak (lásd 4. ábra térképét), hogy első hiteles példányát a Budai-hegységben gyűjtötték 1950-en. Az 1970-es években több helyen is feltűnik a Dunántúlon és a Zempléni-hegységben. Az 1980-as években rábukkannak a síkságokon is (Agárd, Jászberény) majd a Mátrában. 2011-ben pedig az ország legdélibb, jelentősebb hegységének, a Mecseknek, az Alföld irányába eső lejtőiről került elő. A gyűjtési időpontok a faj egyértelmű nyugat-balkáni előre nyomulását jelzik, de arról, hogy már megtelepedett volna a Dinári-hegyvidéken, még nincsenek észlelések.

Mironov (2003) szerint egy euro-szibériai faj, amely keleten eléri az Amur régiót, Szahalint, Koreát és ÉK-Kínát. Univoltin, az imágók május végétől augusztus végéig repülnek. Kedvelik a napos útszéleket, réteket, üde legelőket, szikes és sós területeket, árterületeket, a ruderalis vegetációkat, megjelennek a kertekben, s a hegyvidéken 2000 m fölé is felnyomulnak. Ismert tápnövényei: *Chenopodium album*, *C. pratericola*, *C. hybridum*, *C. glaucum*, *C. rubrum*, *C. bomus-henricus*, *Atriplex patula*, *A. littoralis*, *A. laciniata*, *A. oblongifolia*, *Polygonum aviculare*.

Summary: The Mironov (2003) monograph on the European *Eupithecia* shows mostly incomplete completely wrong maps of their distribution in Hungary. One typical example is *Eupithecia sinuosaria*. While there were some authentic Hungarian publications available about the species (Kovács 1953, Fazekas, 1980, Buschmann 1984, Vojnits et al. 1993, Petrich 2001), these were overlooked by the author, apart from one (Ronkay & Szabóky 1981).

In an earlier work (Fazekas 2006: p. 206, fig. 7), anomalies in the maps for other species, including *Eupithecia inturbata*, *E. immundata* and *E. expallidata* were pointed out.

Kovács (1953) reported the first Hungarian

data from Northern-Hungary (Hejce). I collected (Fazekas 1980) the species in Bakony Mountains in 1976 (Nemesgulács). The new site for it was found by Ronkay and Szabóky (1981) in Zemplén (Rostalló). Later on Buschmann (1984) also came across it in Jászberény in the Hungarian Plain. It was also reported from Bükk Mountains (Vojnits et al. 1993) and Petrich (2001) also caught it at a light trap in his summerhouse's garden by Lake Velence (Agárd).

In addition, more specimens have been located in Hungarian collections, which are not published yet. The exact sites where these specimens were taken are included on the map, and the dates of the capture are given.

Laspeyria flexula ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)

Bomyx flexula [Denis & Schiffermüller], 1775, Ankündigung eines Systematischen Werkes von den Schmetterlingen der Wiener Gegend 1775: 64.

8. ábra – Fig. 8. *Laspeyria flexula*, imago

Új adatok – New data: Komló, Hasmány-tető, 2 ex, 2011. 07. 05., leg. Fazekas I. (in coll. RIK).

A térségből eddig Kárász, Kisvaszar (húvös patak menti völgyelések) és Zengővárkony (szelíd-gesztenyés) leelőhelyekről került elő (Balogh 1978, Fazekas 1985, 2006). Elterjedtebb a Villányi-hegységben (Ábrahám & Uherkovich 2000). Gozmány (1970) szerint hazánkban a domb és hegyvidékek faja, melynek hernyói különböző fenyőfélék és lombos fák zuzmóin élnek. Az imágók májustól szeptemberig két nemzedékben repülnek, de a megfelelő habitatokban a harmadik generáció is megjelenhet (Forster & Wohlfahrt 1971). Eurázsiai faj, Közép-Európában elterjedt, de többnyire lokális, az Alpokba 1300 m-ig felnyomul (Forster & Wohlfahrt 1971, Nowacki 1998).

Summary: Silvicolous, meso- and hygrophilous species; very local and rare in riverine ash-alder woodlands in Mecsek Mountains. Known only from four localities in the mountains. New habitat in Mecsek Mts: this is a sylvan environment in a residential area, effectively a sylvan clearing, where there are private gardens and small orchards, at an altitude of 350 m. Hungarian data on this species were summarized by Gozmány (1970): It mostly lives on the hills and mountainous areas. Bivoltine: V–VI and VII–VIII. The larvae feed on various kinds of lichen.

Helicoverpa armigera (Hübner, 1808) (Noctuidae)

Noctua armigera Hübner, [1803–1808], Sammlung europäischer Schmetterlinge 4: pl 79, fig. 370.

Új adatok – New data: 4 lárva, Komló, Hasmánytető, 2011.09.08., leg. et fotó Fazekas I.

Balogh 1978-ban csak két lelőhelyét ismerte a hegységből: Kisvaszar és Pécs. Később is csak kevés gyűjtőhelyről került elő: Magyaregregy, Komló (Fazekas 1984, 2006).

A lepke első hazai megjelenéséről Bezszilla (1951) számolt be. Az 1980-as évek közepéig igen ritkán, főleg az ország déli részén fogták. 2003-tól tömegesen elszaporodott Magyarországon, s leginkább a kukoricát károsította. A 2007-es aszályos nyáron már komoly károkat okozott a zöldségféléken és a dohányon is (Szeőke 2007).

Varga et al. (2010) szerint a generikus besorolás vitatott. A növényvédelmi irodalomban a faj magyar neve *gyapottok-bagolylepke*, míg Varga et al. (2010) *kukorica-veteménybagoly*-nak nevezi. Az utóbbi elnevezés cseppet sem szerencsés, mivel a *gyapottok-bagolylepke* név már meghonosodott a magyar irodalomban. Több szerző is rámutatott, hogy a hernyók, amikor a kukoricán táplálkoznak, akkor a kukorica csövébe a címer felől rágják be magukat (Keszthelyi 2009). Kezdetben a zsenge magot fogyasztják, majd egyre szélesebb sávban rágják a termést. Károsításuk nyomán különféle szaprofita gombák szaporodnak el a termésen. Egyébként a rendkívül polifág lárva a legkülönbözőbb növények generatív részeit fogyasztja elsősorban. A paradicsomon például a torzsa környékén apró lyukat rág, majd ezen keresztül a termés belsejébe húzódik. A paprikában kirágja a magházat, majd egy másik lyukon keresztül elhagyja azt, és további termést károsít. Megtámadja zöldbabot is (Cseres 2003). A károsított termés elértéktelenedik, fogyaszthatatlanná válik, a gazdasági kár igen jelentős lehet. A dísnövényeken a kárkép a bimbók és a virágok megrágásában jelentkezik. A kártevő főként a gerberát és a szegfűt pusztítja. A lárvák egyaránt támadják a szabadföldi és hajtatóházakban, valamint a fóliasátrakban termesztett növényeket is.

9. ábra. A *Helicoverpa armigera* lárva és rágásképe muskálti bimbókon: Komló, 2011.09.08.

Fig. 9. Larva of *Helicoverpa armigera* in *Pelargonium zonale* flowers: H–Komló, 08.09.2011

10. ábra – Fig. 10. *Helicoverpa armigera*, imago

A lepke szárnyfesztávolsága 35–40 mm. Elülső szárnyainak alapszíne világosbarna, okkerbarna, külső keresztvonala sötétebb barna. A lárva színe változatos, a kifejlett hernyó akár 4 centiméteres is lehet. Hátdalán négy hosszanti sötét vonal és három világos vonal látható. A báb barna, fedettbáb, mely rövid ideig a talajban nyugszik.

Venette et al. (2003) szerint „*Helicoverpa armigera* is a highly polyphagous pest of many economically significant crops in portions of Africa, Asia, Australia (including Oceania), and Europe. These plants include over 180 cultivated and wild species in at least 45 families.” A tanulmányban felsorolt nagyszámú tápnövény között a kerti muskátli (*Pelargonium x zonale*) nem szerepel.

Megjegyzés: Kehidakustányban, 2011. október 3-án, a gyógyfürdő környékén mintegy 15–20 muskátli ládát és cserepet vizsgáltam át. Szinte az összes növénynél a bimbók jelentős részén komoly *Helicoverpa armigera* lárva rágásnyomok voltak, bábozódás előtt álló hernyókkal. Garamvölgyi és Pap (2010) szerint a gyapottok-bagolylepke, mint muskátli kártevő, elsősorban szabadföldön károsít, ám bekerülhetnek a növényházakba is, ahol a lárvák a leveleket illetve a virágokat karéjosan rágcsálják. Csak a fiatal lárvák ellen lehet hatékonyan védekezni. Kártételüket Csalomon-szex-csapdával jelezhetjük előre, illetve Mospilan-nal végzett ismételt permetezésekkel irthatjuk.

Summary: *H. armigera* is a migrant and cosmopolitan species in Hungary. First known record from Hungary in 1951 (Bezsilla 1951). It has been collected sporadically since then, and from 2003 it has become a very frequent and widely distributed species in the country. Locally sporadic throughout in Mecsek Mountains. New

habitat in Mecsek Mts: Illyrian beech and oak-hornbeam woodlands (see summary at *Rhodometra sacraria* species): The larva are frequent in *Pelargonium zonale* flowers. According to Venette et al. (2003) “*Helicoverpa armigera* is a highly polyphagous pest of many economically significant crops in portions of Africa, Asia, Australia (including Oceania), and Europe. ...These plants include over 180 cultivated and wild species in at least 45 families.”

Dryobotodes eremita (Fabricius, 1775) (Noctuidae)
Noctua eremita Fabricius, 1775, Systema Entomologiae: 616.

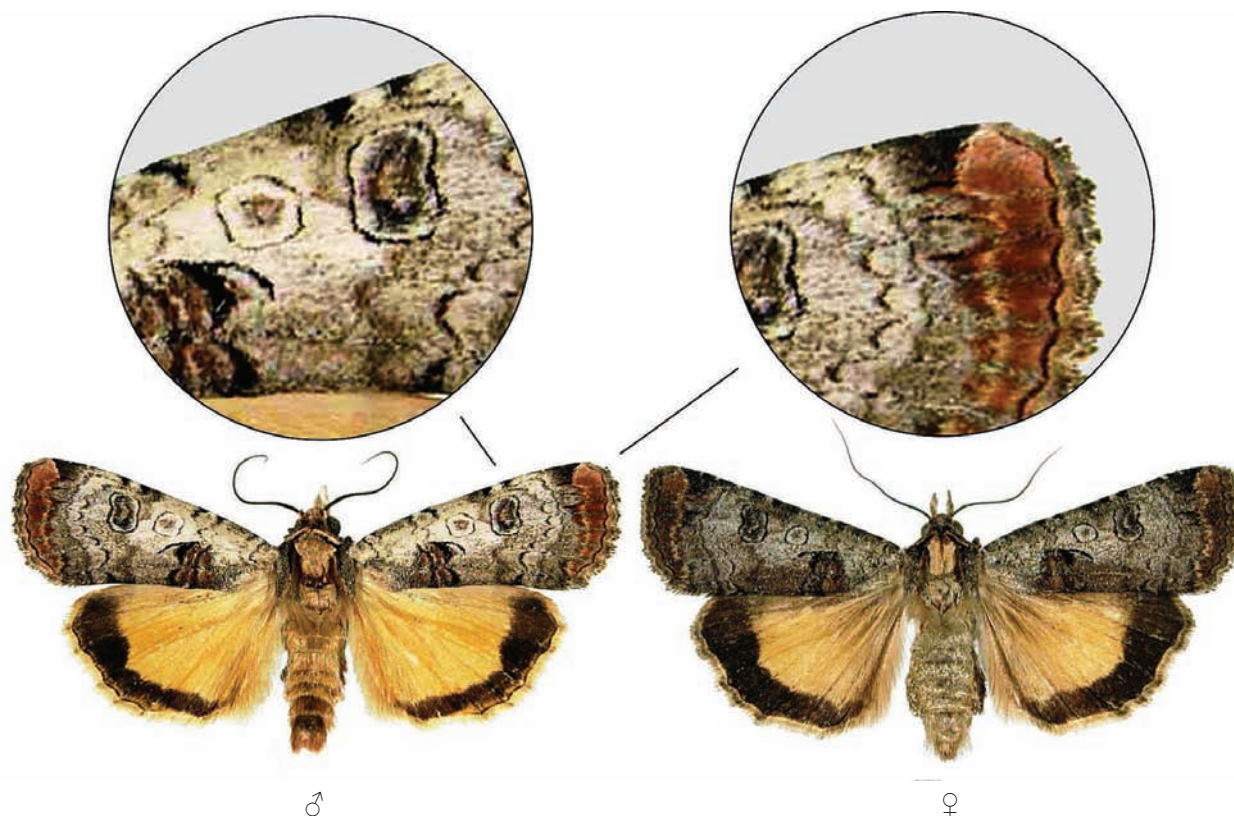
11. ábra – Fig. 10. *Dryobotodes eremita*, imago

Új adatok – New data: 1 ex, Komló, Hasmánytető, 2011.10.10., leg. Fazekas I. (in coll. RIK).

Az 1970-es évek eleje óta tartó intenzív Komló térségi gyűjtések során eddig egy példánya sem került elő. A Mecsek-vidéken korábban a következő lelőhelyek voltak ismertek: Bakonya, Cserkút, Kisvaszar, Mánfa, Pécsbánya, Püspökszentlászló, Pécs (Tubes–Misina–Tettye), Magyaregregy (Vár-völgy) (Balogh 1978, Fazekas 2006). Iráni-holomediterrán faunaelem, a mecseki tölgyesekben nem gyakori. A magyar lombos erdők egyik jellemző és gyakori faja (Ronkay & Ronkay 2006).

Summary: Locally sporadic throughout in Mecsek Mountains. New habitat in Mecsek Mts: Illyrian beech and oak-hornbeam woodlands (see summary at *Rhodometra sacraria* species). Hungarian data of this species were summarized by Ronkay and Ronkay (2006). A frequent and characteristic species in Hungarian deciduous forests. Univoltine: flight from late August to late October. The larva probably oligophagous on *Quercus* spp.

12. ábra. *Epilecta linogrisea* ♂ és ♀ ivari dimorfizmusa, s a ♂ elülső szárnyának jellemző rajzlati elemei
Fig. 12. *Epilecta linogrisea* ♂ and ♀: the medial and top area of forewing

Epilecta linogrisea ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)

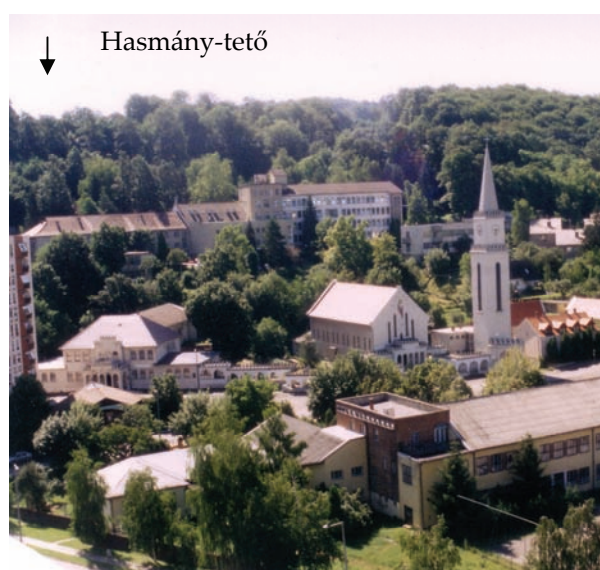
Noctua linogrisea [Denis & Schiffermüller], 1775, Ankündigung eines Systematischen Werkes von den Schmetterlingen der Wiener Gegend 1775: 79.

Új adatok – New data: Komló, 2 ex, Hasmány-tető, 2008.08.08.; 1 ex 2011.07.05., leg. Fazekas I. (in coll. RIK). A Mecsek egyik legritkább bagoly-lepkéje: csupán Cserkúton és a Pécsi Tudományegyetem kertjében figyelték meg (Balogh 1978, Fazekas 2006).

Ronkay és Ronkay (2006) szerint egy kis-ázsiai–mediterrán faj, amely Magyarországon főképpen a nyitott, száraz, meleg élőhelyeket kedveli. Az új, északi fekvésű mecseki lelőhelye a hegység zárt gyertyános-tölgyes és bükkös vegetáció zónájára esik (13. ábra), nagyobb távolságra minden tipikusnak tekintett nyitott, száraz, meleg habitattól.

Summary: Known only in three locality from Mecsek Mountains. Very local and rare where it is a xero- to mesophilous species, which favours warm sites on hill slopes and at the foot of mountains. New habitat in Mecsek Mts: Illyrian beech and oak-hornbeam woodlands (see summary at *Rhodometra sacraria* species). Flight period:

univoltine, from early July to late September. Larva polyphagous on herbaceous plants including species of *Epilobium*, *Primula*, *Rumex*, *Senecio* and *Taraxacum*. Distribution in Hungary is limited.

13. ábra. Az *Epilecta linogrisea* habitataja Komlón
Fig. 13. Habitat of *Epilecta linogrisea* in Komló

Köszönet – Acknowledgement

Az *Eupithecia sinuosaria* fajra vonatkozó gyűjteményi adatok megküldésében Buschmann Ferenc (Jászberény), Ronkay László (Budapest), Herczig Béla (Tata) segítettek munkámat. A szlovákiai elterjedési kép összeállításában Pastorális Gábor (SK-Komárno) szolgáltatott adatokat, kollégái (Z. Tokár, Ignac & Ivan Richter, F. Kosorín, L. Sranka) közreműködésével. Az angol nyelvi korrektúra Barry Goater (GB-Chandlers Ford) munkája.

Irodalom – References

- Ábrahám L. & Uherkovich Á. 2000: A nagylepke (Lepidoptera) fauna kutatásának eddigi eredményei a Villányi-hegységben. – Dunántúli Dolgozatok, Természettudományi Sorozat 10: 309–339.
- Balogh I. 1943: Új araszoló lepkefaj a magyar faunában. – Folia Entomologica Hungarica 8: 90.
- Balogh I. 1978: A Mecsek hegység lepkefaunája. – Folia Entomologica Hungarica 31 (2): 53–78.
- Bezszilla L. 1951: A gyapottok-bagolylepke megjelenése Magyarországon. – Növényvédelem, 3 (4): 8–11.
- Buschmann, F. 1984: Újabb adatok a Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez (Lepidoptera). [New data to the knowledge of the Macrolepidoptera fauna of Jászberény and its surroundings]. – Folia Entomologica Hungarica 45 (1): 229–230.
- Cleve, K. 1970: Das Vordringen von *Eupithecia sinuosaria* EV. in Mitteleuropa. – Mitteilungen der Entomologischen Gesellschaft Basel 29: 6–9.
- Cseres Z. 2003: Gyapottok-bagolylepke – Az ellenálló egyedek áttekintése. – <http://www.ujszo.com/clanok.asp?cl=65632> [visited 15.09.2011].
- Fazekas, I. 1980: A Bakony hegység Eupithecini-faunája I. [Die Eupithecini-Fauna des Bakony-Gebirges I.]. – Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 15: 131–140.
- Fazekas I. 1984: Vizsgálatok a Keleti Mecsek nagylepke faunáján IV. Magyareregry lepkéi. [Untersuchungen über die Makrolepidopterenfauna des östlichen teils des Mecsekgebirges (SW-Ungarn) IV. Die Schmetterlinge von Magyareregry]. – Állattani Közlemények 71: 63–76.
- Fazekas I. 1985: Vizsgálatok a Keleti Mecsek lepkefaunáján V. A zengővárkonyi gesztenyész lepke. [Untersuchungen über die Makrolepidopterenfauna des östlichen teils des Mecsekgebirges (Südungarn) V. Die Schmetterlinge des Kastanienwaldes von Zengővárkony]. – Állattani Közlemények 72: 61–71.
- Fazekas I. 2006: A Mecsek nagylepke faunája (Lepidoptera). [The Macrolepidoptera fauna from Mecsek Mts. (South-Hungary)]. – Folia Comloensis 15: 239–298.
- Forster, W. & Wohlfahrt, T. A. 1971: Die Schmetterlinge Mitteleuropas. Band IV. Eulen (Noctuidae). – Franckh'sche Verlagshandlung Stuttgart, 329 pp., Taf. 32.
- Garamvölgyi P. & Pap E. 2010: A muskátli legfontosabb kártevői. – <http://www.gazdabolt.hu/index.php?content=152> (visited 10.10.2010)
- Gozmány L. 1970: Bagolylepkék I. – Noctuidae I. – Fauna Hungariae 102: 1–151.
- Hausmann, A. 2004: Sterrhinae. – In: Hausmann, A. (ed.): The Geometrid Moths of Europe 2: 1–600.
- Keszthelyi S. 2009: Különböző tenyészidejű kukoricahibridek tömeg- és beltartalmi változása a gyapottok-bagolylepke (*Helicoverpa armigera* Hbn.) károsításának hatására. – Növényvédelem 45 (5): 233–240.
- Kovács L. 1953: A magyarországi nagylepkék és elterjedésük. Die Gross-Schmetterlinge Ungarns und ihre Verbreitung. – Folia Entomologica Hungarica (series nova) 6: 77–164. (+ térkép)
- Kovács L. 1965: Araszolólepkék I. – Geometridae I. – Fauna Hungariae 74. XVI. kötet, 8. füzet, 55 pp.
- Lattin, G. de 1967: Grundriss der Zoogeographie. – Gustav Fischer Verlag, Jena, 602 pp.
- Mironov, V. 2003: Larentiinae II. (Perizomini and Eupitheciini). In: A. Hausmann (ed.): The Geometrid Moths of Europe 4: 1–463.
- Petrich K. 2001: A velencei táj lepkevilága. – Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó Budapest, 305 pp.
- Reiprich, A. & Okáli, I. 1989: Dodatky k Prodrumu Lepidoptera Slovenska 3. zväzok. – VEDA, Bratislava, 139 pp.
- Rézbányai, L. & Whitebread, S. 1987: *Eupithecia sinuosaria* Eversmann, 1848, neu für die Schweiz (Lep., Geometridae). – Mitteilungen der Entomologischen Gesellschaft Basel 37 (3): 120–122.
- Rézbányai, L. 1989: Ein Musterbeispiel der rezent Arealerweiterung: *Eupithecia sinuosaria* Eversmann, 1848, bis zur Südosostschweiz vorderungen (Lepidoptera, Geometridae). – Atalanta 19: 39–50.
- Rézbányai-Reser, L., Blöchlinger, H., Hoppe, H., Schäffer, E. and Schmid, J. 1998: Zur Weiterverbreitung von *Eupithecia sinuosaria* (Eversmann, 1848) in der Schweiz (Lepidoptera, Geometridae). – Atalanta 28: 309–314.
- Ronkay, L. & Szabóky, Cs. 1981: Investigation on the Lepidoptera fauna of the Zemplén Mts. (NE Hungary). I. The valley of Kemence stream. – Folia Entomologica Hungarica 62 (2): 167–184.
- Ronkay G. & Ronkay L. 2006: A magyarországi csuklyás-, szegfű- és földibaglyok atlasza (Noctuidae: Cuculliinae, Hadeninae, Noctuinae). – Natura Somogyiensis 8: 3–416.
- Szeőke K. 2007: A gyapottok-bagolylepke új kártételi stratégiája. – Növényvédelem 43 (9): 424.
- Varga Z. (ed.) 2010: Magyarország nagylepkéi. Macrolepidoptera of Hungary. – Heterocera Press, Budapest, 253 pp.
- Venette, R. C., Davis, E. E., Zaspel, J., Heisler, H. & Margaret Larson, M. 2003: Mini Risk Assessment Old World bollworm, *Helicoverpa armigera* Hübner [Lepidoptera: Noctuidae]. – http://www.aphis.usda.gov/plant_health/plant_pest_info/pest_detection/downloads/praharmigera-pra.pdf [visited 30.08.2011]
- Vojnits, A., Ács, E., Bálint, Zs., Gyulai, P., Ronkay, L. & Szabóky, Cs. 1993: The Lepidoptera fauna of the Bükk National Park. In: Mahunka, S. (ed): The fauna of the Bükk National Park I. Hungarian Natural History Museum, Budapest, p. 157–318.
- Warnecke, G. 1919: Einige Skizzen zur Zoogeographie der Schmetterlinge Deutschlands. – Deutsche Entomologische Zeitschrift „Iris“ 33: 99–105.